

Кульчій Інна Миколаївна,
кандидат юридичних наук, асистентка
кафедри земельного та аграрного права,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, Україна, м. Харків
e-mail: innakulchii@gmail.com
ORCID 0000-0002-2012-4794

doi: 10.21564/2414–990x.142.136789
УДК 349.42

ЕКСПОРТ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ: ПРАВОВІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Досліджено правове забезпечення експорту сільськогосподарської продукції України в умовах євроінтеграції. З'ясовано, що правовою основою регулювання експорту сільськогосподарської продукції на європейський ринок є значна нормативно-правова база, яка включає національне аграрне законодавство та законодавство ЄС. Запропоновано аграрне законодавство України у цій сфері класифікувати на загальне та спеціальне. Спеціальне пропонується диференціювати за суб'єктами та за об'єктами правовідносин у сфері експорту сільськогосподарської продукції. Законодавство, яке регулює порядок ввезення сільськогосподарської продукції до країн ЄС, пропонується класифікувати на загальне – законодавство ЄС, яке спрямоване на правове врегулювання спільної аграрної політики ЄС; спеціальне – закріплює вимоги до виробництва переробки та реалізації окремих видів сільськогосподарської продукції. Автором зроблено висновок про відсутність комплексної державної аграрної політики у сфері доступу до міжнародних ринків та просування експорту сільськогосподарської продукції. Запропоновано нормативно закріпити проект Єдиної комплексної стратегії та плану дій розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015–2020 роки, доповнивши його чіткими заходами, спрямованими на усунення нетарифних обмежень експорту сільськогосподарської продукції до країн ЄС.

Ключові слова: експорт сільськогосподарської продукції; законодавство у сфері експорту сільськогосподарської продукції; державна аграрна політика України; спільна аграрна політика ЄС; адаптація аграрного законодавства до *acquis communautaire*.

Кульчий И. Н., кандидат юридических наук, ассистентка кафедры земельного и аграрного права, Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого, Украина, г. Харьков.
e-mail : innakulchii@gmail.com ; ORCID 0000-0002-2012-4794

Экспорт сельскохозяйственной продукции Украины в условиях евроинтеграции: правовые реалии и перспективы

Исследуется правовое обеспечение экспорта сельскохозяйственной продукции Украины в условиях евроинтеграции. Установлено, что правовой основой регулирования экспорта сель-

скохозяйственной продукции на европейский рынок является значительная нормативно-правовая база, которая включает национальное аграрное законодательство и законодательство ЕС. Предложено аграрное законодательство Украины в этой сфере классифицировать на общее и специальное. Специальное предлагается дифференцировать по субъектам и по объектам правоотношений в сфере экспорта сельскохозяйственной продукции. Законодательство, регулирующее порядок ввоза сельскохозяйственной продукции в страны ЕС, предлагается классифицировать на общее – законодательство ЕС, которое направлено на правовое регулирование общей аграрной политики ЕС; специальное – закрепляет требования к производству переработки и реализации отдельных видов сельскохозяйственной продукции. Автором сделан вывод об отсутствии комплексной государственной аграрной политики в сфере доступа к международным рынкам и продвижения экспорта сельскохозяйственной продукции. Предложено нормативно закрепить проект Единой комплексной стратегии и плана действий развития сельского хозяйства и сельских территорий на 2015–2020 годы, дополнив его четкими мерами, направленными на устранение нетарифных ограничений экспорта сельскохозяйственной продукции в страны ЕС.

Ключевые слова: экспорт сельскохозяйственной продукции; законодательство в сфере экспорта сельскохозяйственной продукции; государственная аграрная политика Украины; общая аграрная политика ЕС; адаптация аграрного законодательства к *acquis communautaire*.

Вступ. Підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (далі – ЄС) відкрило широкі можливості у всіх сферах життєдіяльності, в тому числі і в агросфері. Так, за підсумками 2017 р., зовнішньоторговельний обіг аграрної та харчової продукції між Україною і країнами Європи збільшився на 30,8 %, або \$ 1,9 млрд та становив \$ 8,1 млрд. При цьому Україна експортувала продуктів до країн ЄС на \$ 5,8 млрд [1].

Проте аналіз експорту сільськогосподарської продукції свідчить про його сировинний характер. У загальній структурі частка 16–24 позицій УКТ ЗЕД (готова харчова продукція) у 2016 р. становила 16 % (у 2010 р. – 25,9 %), тоді як частка 1–14 позицій УКТ ЗЕД (сільськогосподарська продукція) – 58,0 % (у 2010 р. – 47,8 %) [2]. Український експорт сільськогосподарської продукції не є диверсифікованим, адже деякі квоти або не використовуються сільськогосподарськими виробниками взагалі, або використовуються не повною мірою (яловичина, баранина, гриби та ін.). Сільськогосподарська продукція, яка експортується, є залежною від кон'юнктурних коливань на світових ринках, а кількість продукції з високою часткою доданої вартості у її структурі незначна. Така ситуація вимагає розроблення і запровадження комплексної державної аграрної політики експорту сільськогосподарської продукції України в умовах євроінтеграції.

Аналіз літературних даних і постановка задачі дослідження. Угодою про асоціацію між Україною та ЄС від 27 червня 2014 р. гл. 17 передбачається, що сторони співпрацюють із метою сприяння розвитку сільського господарства та сільських територій, зокрема шляхом поступового зближення політик та законодавства. Із метою здійснення співробітництва Сторони підтримують поступове зближення та гармонізацію з відповідним правом і регуляторними стандартами ЄС [3]. Адаптація аграрного законодавства до вимог ЄС має важливе значення не лише в аспекті виконання Угоди, але й покликана сприяти спрощеному експортуванню сільськогосподарської продукції до країн ЄС.

У зв'язку з цим особливої актуальності набуває дослідження правового забезпечення експорту сільськогосподарської продукції в контексті вимог законодавства ЄС.

Дослідженням правових питань адаптації аграрного законодавства України до законодавства ЄС займалися такі науковці, як А. Й. Богдан (A. Y. Bohdan), О. В. Гафурова (O. V. Hafurova), В. С. Кайдашов (V. S. Kaidashov), Т. О. Коваленко (T. O. Kovalenko), М. М. Кузьміна (M. M. Kuzmina), А. М. Статівка (A. M. Stativka), В. Ю. Уркевич (V. Yu. Urkevych) та ін.

Метою статті є дослідження правових засад експорту сільськогосподарської продукції України в умовах євроінтеграції; аналіз законодавства ЄС та національного законодавства у цій сфері; визначення шляхів удосконалення аграрного законодавства з метою забезпечення підвищення рівня експорту сільськогосподарської продукції до країн ЄС.

Виклад основного матеріалу. З 1 січня 2016 р. повноцінно почала діяти зона вільної торгівлі між Україною та ЄС, яка є ключовою частиною Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (розділ IV «Торгівля і питання пов'язані з торгівлею»). Зона вільної торгівлі надає можливість виробникам сільськогосподарської продукції право виходу на європейський ринок з преференціями, тобто за тарифними квотами.

Правовою основою регулювання експорту сільськогосподарської продукції на європейський ринок є значна нормативно-правова база, яка складається як з національного аграрного законодавства, так і з законодавства ЄС (*acquis communautaire*). Аграрне законодавство України у цій сфері можливо класифікувати на загальне та спеціальне.

Серед нормативних актів загального національного законодавства у сфері експорту сільськогосподарської продукції доцільно виокремити: Господарський, Митний, Податковий кодекси; закони України «Про зовнішньоекономічну діяльність», «Про Митний тариф України» (містить систематизовану Українську класифікацію товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТЗЕД), перелік товарів, які відносяться до сільськогосподарської продукції, зазначений у групах 1-24 УКТ ЗЕД); «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів»; «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» та ін.

Спеціальне національне аграрне законодавство доцільно диференціювати за суб'єктами та за об'єктами правовідносин у сфері експорту сільськогосподарської продукції. До першої групи слід віднести ті нормативно-правові акти, які визначають правовий статус суб'єктів аграрних правовідносин, які можуть провадити діяльність у сфері експорту сільськогосподарської продукції України: 1) фермерські господарства – Закон України «Про фермерське господарство»; 2) сільськогосподарські кооперативи – закони України «Про кооперацію» та «Про сільськогосподарську кооперацію»; 3) сільськогосподарські корпоративні підприємства – закони України «Про господарські товариства», «Про акціонерні

товариства», «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», «Про холдингові компанії в Україні».

Разом з цим слід вирішити питання стосовно віднесення особистих селянських господарств до суб'єктів аграрних правовідносин, які можуть провадити діяльність у сфері експорту сільськогосподарської продукції. Правове регулювання цих суб'єктів визначається Законом України «Про особисте селянське господарство». Так, відповідно до ст. 1 Закону діяльність, пов'язана з веденням особистого селянського господарства, не належать до підприємницької діяльності. Статтею 7 Закону, зокрема, передбачено право проводити в установленому законом порядку зовнішньоекономічну діяльність. Відповідно до ст. 5 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» право на здійснення зовнішньоекономічної діяльності мають фізичні особи з моменту набуття ними цивільної дієздатності згідно з законами України. Фізичні особи, які мають постійне місце проживання на території України, мають зазначене право, якщо вони зареєстровані як підприємці. Фізичні особи, які не мають постійного місця проживання на території України, мають зазначене право, якщо вони є суб'єктами господарської діяльності за законом держави, в якій вони мають постійне місце проживання або громадянами якої вони є.

Зазначене положення Закону є суперечливим та не відповідає положенням ст. 3 цього ж Закону, в якій серед суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності в Україні визначено фізичних осіб – громадян України, іноземних громадян та осіб без громадянства, які мають цивільну правоздатність і дієздатність згідно з законами України і постійно проживають на території України (без вказівки на статус суб'єкта підприємницької діяльності). Окрім того, зовнішньоекономічна діяльність є видом господарської діяльності, яка відповідно до норм національного законодавства (ст. 1 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність», ч. 2 ст. 3 Господарського кодексу та ін.) може бути підприємницькою (комерційною) та непідприємницькою (некомерційною) діяльністю.

Таким чином, члени особистих селянських господарств можуть виступати повноцінними суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, проте така діяльність може бути виключно непідприємницькою (наприклад, наукова, науково-технічна, науково-виробнича, навчальна, кооперація з іноземними суб'єктами господарської діяльності та ін.). Тож особисті селянські господарства не можуть безпосередньо бути учасниками відносин у сфері експорту сільськогосподарської продукції (проте опосередковано їхня продукція може бути реалізована на міжнародних ринках, зокрема, через сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи).

Другу групу становлять ті національні нормативно-правові акти, які спрямовані на врегулювання виробництва, переробки та реалізації окремих видів сільськогосподарської продукції (об'єкти правовідносин у сфері аграрного експорту), основними серед яких є: 1) продукція рослинного походження; 2) продукція тваринного походження; 3) органічна сільськогосподарська продукція.

Продукція рослинного походження. Закони України «Про охорону прав на сорти рослин»; «Про карантин рослин»; «Про пестициди і агрохімікати»; «Про захист рослин»; «Про державне регулювання виробництва і реалізації цукру»; «Про зерно та ринок зерна в Україні»; «Про насіння і садівний матеріал»; «Про виноград та виноградне вино» та ін.

Продукція тваринного походження. Закони України «Про ветеринарну медицину»; «Про племінну справу у тваринництві»; «Про бджільництво»; «Про молоко та молочні продукти»; «Про ідентифікацію та реєстрацію тварин»; «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» та ін.

Органічна сільськогосподарська продукція. Закон України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини»; постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку ведення Реєстру виробників органічної продукції (сировини)»; «Про затвердження Детальних правил виробництва органічної продукції (сировини) рослинного походження»; «Про затвердження Детальних правил виробництва органічної продукції (сировини) тваринного походження»; «Про затвердження Детальних правил виробництва органічної продукції (сировини) аквакультури»; «Про затвердження Детальних правил виробництва органічних морських водоростей»; «Про затвердження Детальних правил виробництва органічної продукції (сировини) бджільництва».

Правова система ЄС (acquis communautaire). Законодавство, яке регулює порядок імпорту сільськогосподарської продукції до країн ЄС, умовно можна класифікувати так: 1) *загальне* – законодавство ЄС, що спрямоване на правове врегулювання спільної аграрної політики ЄС; 2) *спеціальне* – регламенти, директиви, рішення, рекомендації та повідомлення ЄС, які закріплюють вимоги до виробництва переробки та реалізації окремих видів сільськогосподарської продукції.

Відкритий доступ до законодавства ЄС, яке регулює порядок ввезення сільськогосподарської продукції до країн ЄС, сільськогосподарський товаровиробник може отримати, скориставшись офіційним інтернет-ресурсом Європейської комісії «TRADE HELPDESK» [4], в якому необхідно обрати країну, з якої експортується товар, та країну, до якої він ввозиться, а також код такого товару. Відповідно до внесених даних можна отримати безкоштовно всі організаційно-правові вимоги до тієї чи іншої сільськогосподарської продукції, яка ввозиться до ЄС.

Законодавство, що регулює порядок ввезення сільськогосподарської продукції до країн ЄС, складає значний масив нормативних актів, ключовими серед яких є:

– Регламент 2001/95 від 3 грудня 2001 р. про загальні правила безпечності продукції. Встановлює регуляторну схему для визначення відповідності загальним вимогам безпеки. Документ передбачає для всіх виробників «загальний обов'язок безпеки» (обов'язок випускати на ринок тільки безпечну продукцію)

і конкретизує його за допомогою різних положень, включаючи положення про розробку і застосування європейських стандартів [5].

– Регламент 178/2002 від 28 січня 2002 р. про встановлення загальних принципів та вимог харчового законодавства, створення Європейського органу з безпеки харчових продуктів та встановлення процедур щодо безпеки харчових продуктів. Передбачає уніфікацію принципів та процедур при створенні єдиної системи для вжиття заходів у сфері харчових продуктів і кормів як для держав-членів, так і на рівні Співтовариства та покликаний забезпечити довіру споживачів, інших учасників і торгових партнерів до процедури прийняття рішень [6].

– Регламент Ради 96/23/ЄС від 29 квітня 1996 р. про заходи щодо контролю деяких речовин та їх залишків у живих тваринах та продуктах тваринного походження та скасування Директив 85/358 / ЄЕС та 86/469/ ЄЕС та Рішення 89/187 / ЄЕС та 91/664 / ЄЕС. Передбачено, що третя країна (країна, яка не є членом ЄС) повинна бути схвалена для експорту певної категорії продуктів харчування тваринного походження та включена до списку затверджених третіх країн для цієї конкретної категорії продуктів харчування. До того, як країна буде затверджена та може почати експортувати категорію продуктів харчування тваринного походження, оцінка країни та її компетентного органу буде здійснюватися в офісі з аудиту та аналізу харчових продуктів та аналізу харчових продуктів [7].

– Додаток III до Регламенту 853/2004 від 29 квітня 2004 р. про встановлення певних гігієнічних правил щодо гігієни харчових продуктів передбачає вимоги до кожної категорії харчових продуктів. Ці вимоги повинні бути перевірені та гарантовані компетентними органами країни, яка не є членом ЄС, до моменту реєстрації права підприємства імпортувати продукцію до ЄС. Компетентні органи країни, що не є членом ЄС, повинні інформувати Комісію, якщо підприємство більше не дотримується вищевказаних вимог [8].

– Регламент Комісії 1235/2008 від 8 грудня 2008 р. Про встановлення детальних правил для виконання Постанови Ради (ЄС) 834/2007 щодо заходів з імпорту органічних продуктів з третіх країн. Відповідно до нього імпортери органічних продуктів повинні зареєструватися в органах контролю. Всі партії органічних продуктів, які імпортуються з країн за межами ЄС, мають супроводжуватись електронним сертифікатом про перевірку. Цей сертифікат може бути виданий контролюючим органом ЄС або органом контролю країни-імпортера, який визнається ЄС як еквівалентний [9].

Водночас важливе значення має Додаток XXXVIII до Глави 17 «Сільське господарство та розвиток сільських територій» Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, яким передбачено, що регламенти, директиви, рішення, рекомендації та повідомлення ЄС, що містяться в додатках, є частиною юридичних стандартів, які розглядаються Українською стороною при поступовому наближенні законодавства по конкретному сектору чи продукту та містять перелік актів ЄС, які повинні бути імплементовані Україною у таких напрямках: 1) політика

якості; 2) органічне фермерство; 3) генетично модифіковані зернові; 4) біорозмаїття; 5) стандарти торгівлі рослинами, насінням рослин, продуктами, отриманими з рослин, фруктами та овочами; 6) стандарти торгівлі живими тваринами та продуктами тваринництва.

З метою забезпечення виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом Постановою Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2017 р. № 1106 було затверджено План заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої. Документ містить окремий розділ «Сільське господарство та розвиток сільських територій» і передбачає ряд заходів у сфері адаптації національного аграрного законодавства до вимог законодавства ЄС [10].

Проте, як справедливо зазначає Т. О. Коваленко, за останні три роки внесено зміни та доповнення лише до двох законів з метою адаптації їх приписів до вимог ЄС. За таких умов видається досить сумнівною можливість реалізації 433 заходів з адаптації національного аграрного законодавства до вимог *acquis communautaire*, передбачених Планом заходів з виконання Угоди про асоціацію 2017 р., протягом наступних трьох років (до 31 грудня 2021 р.) [11, с. 190].

Дослідження отриманих результатів. Аналіз національного законодавства у сфері експорту сільськогосподарської продукції дає підстави стверджувати про відсутність послідовної державної аграрної політики у сфері доступу до міжнародних ринків та просування експорту сільськогосподарської продукції. Так, розпорядженням Кабінету Міністрів від 17 жовтня 2013 р. № 806-р було схвалено Стратегію розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 р. Серед стратегічних цілей визначено підвищення конкурентоспроможності вітчизняної сільськогосподарської продукції, ефективності галузей, забезпечення стабільності ринків; розширення участі України у забезпеченні світового ринку сільськогосподарською продукцією та ін. При цьому передбачено, що Стратегія реалізовуватиметься шляхом розроблення, ухвалення та виконання Державної програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 р., яка визначатиме шляхи та способи виконання завдань Стратегії за кожним із пріоритетних напрямів, міститиме перелік завдань і заходів, передбачатиме обсяги і джерела фінансування, очікувані результати (індикатори), строки та відповідальних виконавців із сторони Кабінету Міністрів України та партнерів із сторони учасників аграрного ринку, а також перелік відповідних проектів актів законодавства про внесення необхідних змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів.

Однак замість Державної програми розвитку аграрного сектору розпорядженням Кабінету України від 30 грудня 2015 р. № 1437-р було схвалено концепцію Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2021 р., якою знову ж таки вказано Міністерству аграрної політики та продовольства разом із заінтересованими центральними органами виконавчої влади розробити та подати у чотиримісячний строк Кабінетові Міністрів Укра-

їни проект Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2021 р. Проте Державна цільова програма досі так і не затверджена, що свідчить про декларативність вищенаведених нормативних актів, а також відсутність чітких стратегічних орієнтирів у сфері реалізації ефективної державної аграрної політики [12, с. 171].

Проте ще в жовтні 2015 р. Міністерством аграрної політики та продовольства України було запропоновано проект Єдиної комплексної стратегії та плану дій розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015–2020 роки, який націлений комплексно провести низку реформ. Стратегія визначає план розвитку аграрного сектору України та сільських територій. Серед стратегічних пріоритетів передбачено розвиток агропродовольчих ланцюгів доданої вартості та доступ до міжнародних ринків, торговельна політика та просування експорту. До кожного напрямку розроблено: обґрунтування; головна мета; пріоритетні заходи; очікувані результати; ризики впровадження та заходи з пом'якшення ризиків; індикатори реалізації. Проте ця Стратегія так і не була затверджена та залишається якісним готовим проектом для реалізації цілого комплексу заходів, спрямованих на розвиток сільського господарства та сільських територій [13].

Сьогодні право експорту до ЄС мають 290 українських підприємств. Із зазначеної кількості 110 – це виробники харчових продуктів, зокрема, виробники м'яса птиці, риби, меду, яєць, молока та молочних продуктів. Також до Євросоюзу можуть експортувати товари 180 підприємств-виробників нехарчових продуктів тваринного походження, таких як пухо-перова сировина, шкірсировина, корми для непродуктивних тварин, субпродукти нехарчові, племінний матеріал, інші нехарчові продукти тваринного походження [14].

Очевидно, що кількість суб'єктів-експортерів сільськогосподарської продукції на європейські ринки є незначною, а середні та малі виробники сільськогосподарської продукції взагалі не мають можливості виходу на міжнародні ринки через відсутність розвитку виробничої, складської, переробної, транспортної інфраструктури, логістики агропродовольчих ринків, належного доступу до фінансових ресурсів, відсутність комплексної системи державної підтримки малих та середніх виробників сільськогосподарської продукції. Окрім того, сільськогосподарські виробники, які експортують сільськогосподарську продукцію на європейські ринки, зіштовхуються як з тарифними обмеженнями, так і з нетарифними, що досі не усунуті Україною внаслідок повільної адаптації законодавства до *acquis communautaire*.

Висновки. Аналіз нормативно-правового забезпечення експорту сільськогосподарської продукції дає підстави стверджувати про: 1) існування значної нормативно-правової бази у цій сфері, яку складає як національне аграрне законодавство, так і законодавство Європейського Союзу; 2) відсутність комплексної державної аграрної політики у сфері доступу до міжнародних ринків та просування експорту сільськогосподарської продукції; 3) повільний процес адаптації аграрного законодавства до *acquis communautaire*; 4) невраховування вимог європейського законодавства при прийнятті більшості нових норматив-

но-правових актів в аграрній сфері; 5) наявність великої кількості не усунутих Україною нетарифних бар'єрів, що досі залишаються при експорті сільськогосподарської продукції на європейський ринок.

Таким чином, необхідно нормативно закріпити уже розроблений проект Єдиної комплексної стратегії та плану дій розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015–2020 роки, доповнивши його чіткими заходами, спрямованими на усунення нетарифних обмежень – технічних, екологічних, санітарних та фітосанітарних вимог, удосконалення системи контролю та якості сільськогосподарської продукції тощо. Виконання цих та інших заходів, які спрямовані на прискорення адаптації аграрного законодавства, сприятиме запровадженню чіткої комплексної аграрної політики у сфері розвитку сільського господарства та сільських територій. Це також забезпечить доступ до європейських ринків малих та середніх виробників сільськогосподарської продукції.

Список літератури:

1. Прес-служба Мінагрополітики. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. URL: <http://www.minagro.gov.ua/node/25274> (дата звернення: 06.07.2018).
2. Русан В. М., Жураковська Л. А. Пріоритети забезпечення зовнішньоторговельної безпеки на аграрному ринку України. Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/2725/> (дата звернення: 06.07.2018).
3. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: міжнародний документ від 27.06.2014 р. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення: 06.07.2018).
4. Trade helpdesk. The guide to the EU market's import rules and taxes. URL: <http://trade.ec.europa.eu/tradehelp/> (дата звернення: 06.07.2018).
5. Directive 2001/95/EC of the European Parliament and of the Council of 3 December 2001 on general product safety. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32001L0095>
6. Regulation (EC) No 178/2002 of the European Parliament and of the Council of 28 January 2002 laying down the general principles and requirements of food law, establishing the European Food Safety Authority and laying down procedures in matters of food safety. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32002R0178>.
7. Council Directive 96/23/EC of 29 April 1996 on measures to monitor certain substances and residues thereof in live animals and animal products and repealing Directives 85/358/EEC and 86/469/EEC and Decisions 89/187/EEC and 91/664/EEC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX%3A31996L0023>.
8. Regulation (EC) No 853/2004 of the European Parliament and of the Council of 29 April 2004 laying down specific hygiene rules for food of animal origin. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32004R0853>.
9. Commission Regulation (EC) No 1235/2008 of 8 December 2008 laying down detailed rules for implementation of Council Regulation (EC) No 834/2007 as regards the arrangements for imports of organic products from third countries. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32008R1235>.
10. Про виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: постанова Кабінету Міністрів України від 25.10.2017 р. № 1106. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1106-2017-%D0%BF> (дата звернення: 06.07.2018).
11. Коваленко Т. О. Адаптація аграрного законодавства України до *acquis communautaire*: сучасний стан та перспективи. *Пріоритетні напрями розвитку аграрного законодавства і права*

в сучасних умовах : матеріали наук.-практ. конф. (Харків, 20 квіт. 2018 р.). Харків : Юрайт, 2018. С. 185–190.

12. Кульчий І. М. Диверсифікація експорту сільськогосподарської продукції України в умовах євроінтеграції: проблеми правового забезпечення. *Третє зібрання фахівців споріднених кафедр щодо обговорення стратегії еволюції аграрних, земельних, екологічних та природоресурсних правовідносин у контексті інтеграційного розвитку України* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 7–10 черв. 2018 р.). Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 170–173.

13. Єдина комплексна стратегія та план дій розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на 2015–2020 роки: проект від 26 жовтня 2015 р. URL: <http://minagro.gov.ua/node/16025> (дата звернення: 06.07.2018).

14. Офіційний сайт Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту прав споживачів. URL: <http://www.consumer.gov.ua/newsContents.aspx?HID=3141> (дата звернення: 06.07.2018).

References:

1. Pres-sluzhba Minahropolityky. Ofitsiyni sait Ministerstva aharnoi polityky ta prodovolstva Ukrainy. URL: <http://www.minagro.gov.ua/node/25274>.

2. Rusan, V.M., Zhurakovska, L.A. Priorytety zabezpechennia zovnishnotorhovelnoi bezpeky na aharnomu rynku Ukrainy. Analitychna zapyska. Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/2725/>.

3. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony: mizhnarodnyi dokument vid 27.06.2014 r. URL:http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/984_011.

4. Trade helpdesk. The guide to the EU market's import rules and taxes. URL: <http://trade.ec.europa.eu/tradehelp/>.

5. Directive 2001/95/EC of the European Parliament and of the Council of 3 December 2001 on general product safety. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32001L0095>.

6. Regulation (EC) No 178/2002 of the European Parliament and of the Council of 28 January 2002 laying down the general principles and requirements of food law, establishing the European Food Safety Authority and laying down procedures in matters of food safety. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32002R0178>.

7. Council Directive 96/23/EC of 29 April 1996 on measures to monitor certain substances and residues thereof in live animals and animal products and repealing Directives 85/358/EEC and 86/469/EEC and Decisions 89/187/EEC and 91/664/EEC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX%3A31996L0023>.

8. Regulation (EC) No 853/2004 of the European Parliament and of the Council of 29 April 2004 laying down specific hygiene rules for food of animal origin. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32004R0853>.

9. Commission Regulation (EC) No 1235/2008 of 8 December 2008 laying down detailed rules for implementation of Council Regulation (EC) No 834/2007 as regards the arrangements for imports of organic products from third countries. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32008R1235>.

10. Pro vykonannia Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 25.10.2017 r. № 1106. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1106-2017-%D0%BF>.

11. Kovalenko, T.O. (2018). Adaptatsiia aharnoho zakonodavstva Ukrainy do acquis communautaire. *Suchasnyi stan ta perspektyvy priorytetni napriamy rozvytku aharnoho zakonodavstva i prava v suchasnykh umovakh: proceedings of the Scientific and Practical Conference*. Kharkiv: Yurait, 185–190 [in Ukrainian].

12. Kulchii, I.M. (2018). Dyversyfikatsiia eksportu silskohospodarskoi produktsii Ukrainy v umovakh yevointehratsii: problemy pravovoho zabezpechennia. *Tretie zibrannia fakhivtsiv sporidnennykh kafedr shchodo obhovorennia stratehii evoliutsii ahrarykh, zemelnykh, ekolohichnykh ta pryrodoresursnykh pravovidnosyn u konteksti intehratsiinoho rozvytku Ukrainy: proceedings of the Scientific and Practical Conference*. Odesa: Vydavnychiy dim «Helvetyka», 170–173 [in Ukrainian].

13. Yedyna kompleksna stratehiia ta plan dii rozvytku silskoho hospodarstva ta silskykh terytorii v Ukraini na 2015–2020 roky: proekt vid 26.10. 2015 r. URL: <http://minagro.gov.ua/node/16025>.

14. Ofitsiinyi sait Derzhavnoi sluzhby Ukrainy z pytan bezpechnosti kharchovykh produktiv ta zakhystu prav spozhyvachiv. URL: <http://www.consumer.gov.ua/newsContents.aspx?HID=3141>.

Kulchii I. M., PhD in Law, Teaching Assistant of Department of Land and Agricultural Law, Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine, Kharkiv.

e-mail : innakulchii@gmail.com ; ORCID 0000-0002-2012-4794

Export of agricultural products of Ukraine in the conditions of eurointegration: legal realities and prospects

The author researched the legal regulation of agricultural exports and analyzed national agrarian legislation and EU legislation in this area. The legal basis for regulating the export of agricultural products to the European market is a significant regulatory and legal base, consisting both of national agricultural legislation and of EU legislation. It is proposed to classify the agrarian legislation of Ukraine in this area into the general legislation and the special legislation. The author proposes to differentiate the special legislation on the subjects and on the objects of legal relations in the sphere of export of agricultural products. The author refers to the first group of legal acts that define the legal status of subjects of agrarian legal relations that can carry out activities in the export of agricultural products of Ukraine. The second group consists of those national legal acts aimed at regulating the production, processing and marketing of certain types of agricultural products: products of plant origin; products of animal origin; organic agricultural products. Legislation regulating the import of agricultural products to the EU countries is divided into: general (EU legislation regulating the EU common agricultural policy; special (EU regulations, directives, decisions, recommendations and communications, which establish requirements for the production and processing of certain types of agricultural products).

The author concluded that there is no comprehensive state agricultural policy in Ukraine in the area of access to international markets and promoting the export of agricultural products. It is proposed to adopt the draft Single Integrated Strategy and Action Plan for Agricultural and Rural Development for 2015–2020, which needs to be complemented by clear measures aimed at eliminating non-tariff restrictions on exports of agricultural products to EU countries.

Keywords: export of agricultural products; agricultural export legislation; state agrarian policy of Ukraine; the EU common agricultural policy; adaptation of the agrarian legislation to the acquis communautaire.

Надійшла до редколегії 06.07.2018 р.